

SPD'er Schulz maakt verkiezingen weer spannend

Achtergrond - 28 februari 2017 - Auteur: Marja Verburg

Merkel en de CDU/CSU stonden tot eind januari in de peilingen op eenzame hoogte. Maar sinds het aantreden van SPD-lijsttrekker Martin Schulz zijn de sociaaldemocraten aan een ongekende opmars bezig. Het maakt een vierde termijn voor kanselier Merkel bij de Bondsdagverkiezingen op 24 september ineens niet meer zo vanzelfsprekend.

Merkel-moeheid, *Kanzlerinnen-Dämmerung*, Schulz-manie: dat zijn de termen waarmee Duitse media en politieke experts de verrassende wending in de Duitse politiek proberen te duiden. Wie een maand geleden had voorspeld dat de SPD de CDU/CSU in de peilingen zou inhalen en dat meer Duitsers Schulz als kanselier willen dan Merkel, zou zijn uitgelachen. Maar binnen een maand na Schulz' aantreden als lijsttrekker is het allebei gebeurd. Weliswaar staat de CDU/CSU bij de [meeste vooraanstaande peilbureaus](#) nog boven de SPD, maar Emnid, Insa en Infratest dimap zagen de sociaaldemocraten inmiddels alledrie al een keer boven de christendemocraten uitkomen. Bovendien is het verschil nog maar 1 of 2 procent. In januari liep de SPD nog rond de 15 procent achter op de CDU/CSU. Daarnaast is Schulz in verschillende onderzoeken (zie bijvoorbeeld [hier](#) en [hier](#)) inmiddels als kanselier favoriet boven Merkel.

Toen Merkel eind vorig jaar bekend maakte dat ze een vierde termijn als kanselier ambieerde, werd haar een moeilijke verkiezingscampagne voorspeld. Ze moet de rechts-populistische AfD weerwoord bieden, die de afgelopen jaren veel ontevreden kiezers aan zich heeft weten te binden, voorspelden Duitse commentatoren. Tegelijkertijd besloot de CDU op het partijcongres waar Merkel in december tot lijsttrekker werd gekozen, meer naar rechts te koersen. Een lastige positie voor de *Kanzlerin der Mitte*. Bovendien werd ze, met de verkiezing van Trump tot president van de VS, zowel binnen en buiten Duitsland de 'verdediger van het vrije Westen' genoemd, een extra druk in een verkiezingsjaar. En nu is daar op links plotseling een concurrent bijgekomen, die zich tot geduchte tegenstander ontwikkelt.

Zenuwachtig

Bij de CDU/CSU worden ze er zenuwachtig van. Een groepje christendemocratische Europarlementariërs bracht eerder deze maand een rapport uit met kritiek op Schulz' functioneren als voorzitter van het Europees Parlement. Hij zou onterecht gebruik hebben gemaakt van privileges en zijn voorzitterschap hebben misbruikt voor partijpolitieke doeleinden. Ook zouden zijn reisdeclaraties niet in orde zijn geweest. CDU-minister van Financiën Schäuble noemde Schulz' manier van campagne voeren populistisch en [vergeleek hem](#) met de Amerikaanse president Trump. Maar het had geen effect: in de peilingen die daarna volgden, steeg de SPD gewoon verder.

Inmiddels dringen de christendemocraten er bij Merkel op aan iets tegenover Schulz te zetten, meer te doen dan alleen haar beleid van de afgelopen jaren te verdedigen en de partijbasis meer te motiveren.

Agenda 2010

Wat Schulz in de ogen van veel kiezers voor heeft op Merkel en op eerdere SPD-lijsttrekkers, is dat hij 'van buiten' komt. Hij was 20 jaar lid van het Europees Parlement, waarvan 5 jaar als voorzitter en wordt daarom niet geassocieerd met de landelijke politiek. Dat is voor een SPD'er des te belangrijker, omdat veel sociaaldemocraten hun partij de hervorming van de sociale zekerheid, [Agenda 2010](#) genoemd, nog steeds kwalijk nemen. Veel SPD'ers keerden zich na de invoering van de hervormingen in 2005 van hun partij af.

Schulz wil die kiezers graag terug. Hij nam vorige week afstand van de Agenda 2010 en [kondigde correcties aan](#). Zo wil hij dat mensen langer recht hebben op de hogere werkloosheidsuitkering Arbeitslosengeld I voordat ze in de bijstand (Hartz IV) belanden. En dat vaste contracten de norm worden. Werkgevers mogen wat hem betreft alleen nog maar tijdelijke contracten aanbieden als ze daar een valide reden voor hebben.

Op deze plannen kreeg hij [veel kritiek](#) van werkgevers en een aantal toonaangevende economen. Die verwijten hem dat hij zijn cijfers niet op orde heeft en zijn plannen een gevaar zijn voor de arbeidsmarkt. Merkel benadrukte afgelopen weekend op een regionale partijbijeenkomst het succes van de Agenda 2010. De SPD zou juist trots moeten zijn op de hervormingen, die er toe geleid hebben dat meer mensen werk hebben, zei ze. Toch trekt de kiezer zich, gezien de peilingen, niet veel aan van deze kritiek.

Zondag [kondigde](#) Schulz op een partijbijeenkomst in Leipzig aan dat hij het Duitse begrotingsoverschot van 23,7 miljard euro wil investeren in onderwijs, infrastructuur en zorg. Hij pleitte onder meer voor gratis onderwijs "van de crèche tot en met de studie" en benadrukte dat hij kanselier wil worden.

'Schulz-effect'

Schulz lijkt zich zo succesvol te profileren als het alternatief op links. Vooral Die Grünen lijden onder het 'Schulz-effect': zij hebben sinds zijn aantreden flink in de peilingen verloren. Maar de SPD-lijsttrekker spreekt ook kiezers van Die Linke aan en weet bovendien veel [mensen te bereiken](#) die in 2013 niet hebben gestemd. Kiezers vinden hem sympathiek en geloofwaardig.

Kiezers vinden Merkel duidelijk kompetenter en betrouwbaarder dan Schulz als het gaat om de binnenlandse veiligheid

Merkel zijn veel Duitsers na 12 jaar kanselierschap juist wel zat, is de teneur. Uit een peiling van twee weken geleden bleek 46 procent van de kiezers zo te willen stemmen dat Merkel in ieder geval geen kanselier meer is. Haar populariteit nam al eerder af, vooral door de vluchtelingencrisis. In de zomer van 2016, toen Duitsland werd opgeschrikt door verschillende aanslagen, zakte haar populariteit tot het op een na slechtste resultaat van deze regeerperiode.

Maar na de aanslag op de kerstmarkt in Berlijn, in december 2016, stegen de CDU/CSU en Merkel juist weer in de peilingen. Toen kozen veel Duitsers toch graag voor zekerheid. De ondervraagden gaven toen ook aan dat ze de SPD niet veel toevertrouwden als het gaat om binnenlandse veiligheid. Dat is een thema waar de CDU/CSU beter mee scoort.

Binnenlandse veiligheid

De vraag is of Schulz het op dat thema Merkel moeilijk kan maken. Kiezers vinden Merkel duidelijk kompetenter en betrouwbaarder dan Schulz als het gaat om de binnenlandse veiligheid, blijkt uit een [directe vergelijking tussen de kanselierkandidaten van Emnid](#) van half februari. Ook vinden ze dat de CDU-kanselier de positie van Duitsland in de wereld beter kan versterken dan de SPD-lijsttrekker. Dat is belangrijk in een tijd dat driekwart van de Duitsers vindt dat de wereld sinds het aantreden van president Trump in de VS onveiliger is geworden, zoals uit dezelfde peiling blijkt.

Behoeftte aan veiligheid kan ertoe leiden dat kiezers zich toch weer naar Merkel keren. Ook omdat een linkse coalitie, die half februari voor het eerst een meerderheid in de peilingen haalde, voor veel Duitsers misschien toch een te groot waagstuk is. Zeker met Die Linke, die op het gebied van buitenland- en

veiligheidsbeleid wel erg ver afstaat van wat veel kiezers in deze tijden willen. De partij wil bijvoorbeeld de NAVO opheffen.

Door de opkomst van de SPD hebben de Duitse kiezers, na jaren van Merkel-dominantie, eindelijk weer echt iets te kiezen. En door Schulz' plannen lijkt de campagne, in ieder geval op dit moment, niet meer vooral te draaien om de angst voor de opkomst van de AfD en het rechtspopulisme, maar om de arbeidsmarkt, het onderwijs en de infrastructuur. De vraag is of deze Schulz-euforie aanhoudt. Het duurt nog wel even voor het 24 september is. En Merkel is al vaker onterecht afgeschreven.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/20353/spder-schulz-maakt-verkiezingen-weer-spannend>